

**COREEA DE NORD:
ULTIMUL BASTION AL
ANTIREVIZIONISMULUI**

J. PATEMAN

Proletari din toate țările, uniți-vă!

**COREEA DE NORD:
ULTIMUL BASTION AL
ANTIREVIZIONISMULUI**

JOE PATEMAN

2023

TRADUCERE
COMUNISM ȘTIINȚIFIC

2025

Articolul propus este o traducere a articolului în limba engleză „Coreea de Nord: ultimul bastion rămas al antirevizionismului”. În ciuda obiectivismului burghez și a abordării superficiale a acestui articol istoric (în special în pasajele care prezintă istoria RPDC), acesta prezintă un anumit interes în mai multe privințe, cărora le este dedicat acest comentariu.

În principal, articolul sistematizează corect politica antirevizionistă a liderilor nord-coreeni, pe care aceștia au dus-o în continuitatea lor istorică. Cele mai valoroase aici sunt trăsăturile antirevizionismului nord-coreean evidențiate de autor, care reflectă concepția sa asupra construcției socialismului. Al cincilea punct al acestor trăsături (critica teoriei revizioniste despre estomparea luptei de clasă pe măsură ce se avansează spre socialism) este cel mai izbitor, deoarece acest punct, printre altele, vorbește clar despre militantismul proletar al politicii RPDC, pe care revizionistii o uită în primul rând. Astfel, la cel de-al 22-lea Congres al PCUS, burghezia sovietică a respins principiul dictaturii proletariatului, declarând un stat al întregului popor.

Munca depusă de autor facilitează educația teoretică a comuniștilor moderni, deoarece, dacă este necesar, se va putea afla despre viziunile liderilor Partidului Muncitoresc Coreean (PMC) asupra revizionismului, fără a fi nevoie să se recurgă la întreaga lor moștenire literară voluminoasă, ci apelând la acest material. De asemenea, este interesant faptul că autorul a atras atenția asupra relației dintre Partidul Muncii din Albania și Partidul Muncitoresc Coreean — un subiect puțin studiat în literatură, care încă necesită cercetări aprofundate.

În același timp, după cum reiese din cele de mai sus, articolul are multe deficiențe. În primul rând, merită să tratăm critic terminologia și definițiile conceptelor prezentate în articol (stalinism, ideologie etc.). Mai mult, chiar definirea revizionismului ca „politică socialistă autoproclamată care subminează esența revoluționară a socialismului” este oarecum abstractă, deoarece nu include principalul lucru: revizuirea antiștiințifică a fundamentelor științei marxiste, neglijarea metodei dialectice.

În interpretarea autorului, este ușor să confunzi oportunismul și revizionismul. De asemenea, sunt „atrăgătoare” momentele în care autorul se contrazice pe el însuși. Clasificându-l pe Kim Ir-Sen ca ortodox, pe Kim Jong-Il ca semi-ortodox și pe Kim Jong-Un ca neortodox, autorul scrie ulterior că, în esență, politicile lor au un caracter comun antirevizionist. În acest caz, de ce să-i diferențiem prin «ortodoxie»? Singura suspiciune a autorului este că Kim Jong-Il și Kim Jong-Un... menționează mai rar marxism-leninismul în discursurile lor. Este o logică simplă, dar neîntemeiată. În primul rând, nu este nevoie să repete constant tezele care au fost deja exprimate de predecesorul lor, Kim Ir-Sen. Este suficient ca devotamentul față de marxism-leninism să

fie consfințit în statutul Partidului Muncitoresc Coreean (PMC). În al doilea rând, numărul de referiri la marxism nu este la fel de important ca acțiunile reale ale însuși Partidului Muncitoresc Coreean.

Articolele noastre au demonstrat cum funcționează legile revoluției socialiste în condițiile RPDC¹, ceea ce respinge argumentele ulterioare ale autorului: că Kim Jong-Un ar implementa reforme de piață, un așa-numit „leninism de piață”. La fel de important este de menționat că autorul exagerează rolul „ideologiei” (sau mai degrabă al conștiinței) în dezvoltarea RPDC, ca și cum „ideologia” ar fi cea care are un rol decisiv, iar nu producția economică a societății nord-coreene, care determină această „ideologie”. Eroarea metodologică a autorului este fatală, împiedicând studiul științific al concepției nord-coreene. În plus, conform autorului, evenimentele istorice au fost conduse de personalități, nu de clase: cele mai cunoscute figuri istorice sunt menționate peste tot (Brejnev, Hrușciiov, Stalin etc.), în timp ce baza de clasă a acțiunilor lor este lăsată deoparte. În cele din urmă, evaluările Chinei maoiste ca forță antirevizionistă de excepție sunt eronate și au fost respinse de mai multe ori de diverși cercetători, inclusiv de redactorii noștri.

Sperăm că acest comentariu va convinge cititorul de necesitatea studierii critice a acestui material și vă dorim lectură plăcută!

Rezumat

În discursul comunist, revizionismul este o politică socialistă autoproclamată care subminează esența revoluționară a socialismului. Acest articol examinează sensul, scopul și însemnătatea antirevizionismului Coreei de Nord. Fiecare lider succesiv a subliniat diferite aspecte ale antirevizionismului, în conformitate cu circumstanțele în schimbare. Kim Ir-Sen nu a făcut concesii revizionismului. El a susținut Juche, sistemul ideologic monolitic și socialismul în stil coreean pentru a se opune revizionismului. Sub conducerea lui Kim Jong-Il, fisurile economice au apărut în edificiul antirevizionist din Coreea de Nord, deși el a promovat politica Songun pentru a le atenua. Aceste fisuri economice s-au extins sub conducerea lui Kim Jong-Un, deși el a promovat kimirsenismul pentru a menține cu succes un curs antirevizionist. Coreea de Nord a susținut antirevizionismul pentru a proteja socialismul și a construi comunismul. Antirevizionismul a jucat un rol central în dezvoltarea Coreei de Nord, determinând evoluția ideologiei, a sistemului socialist și a politicii

¹ Vezi „Despre dictatura proletariatului în RPDC” (<https://vk.com/@-145965198-kim-jong-un>), de exemplu.

sale externe. Astăzi, Coreea de Nord este ultimul bastion rămas al antirevizionismului.

1 Introducere

În discursul comunist, revizionismul este o politică socialistă autoproclamată care subminează esența revoluționară a socialismului.

Antirevizionismul susține socialismul revoluționar, opunându-se revizionismului. Ambele politici pot exista în teorie și/sau practică atât înainte, cât și după instaurarea socialismului („Encyclopedia of Anti-Revisionism”). Conceptul de antirevizionism pătrunde în discursul nord-coreean contemporan (Pateman, 2021, pp. 358–359, 369). În 2012, liderul suprem Kim Jong-Un (2012, p. 4) a declarat că „revoluția coreeană a fost o luptă politică serioasă, o luptă de clasă împotriva... revizionismului”. În 2015, Kim (2015, p. 7) a declarat că Partidul Muncitorilor din Coreea (PMC), partidul de guvernare al Coreei de Nord, a dezvoltat Juche (sprijin în propria persoană), ideologia sa de guvernare, în timpul unei „lupte politice și de clasă serioase împotriva... revizionismului”. Statutul PMC (2021) se opune „revizionismului”, la fel ca relatările oficiale recente ale istoriei și ideologiei partidului (FLPH, 2016, pp. 80–84, 91). Potrivit unui manual Juche, publicat în 2014, Uniunea Sovietică și țările socialiste din Europa de Est s-au prăbușit pentru că au urmat „politici revizioniste”, spre deosebire de Coreea de Nord, care și-a păstrat sistemul socialist datorită antirevizionismului său (Ri, 2014, p. 18).

Aceste dovezi sugerează că antirevizionismul este o componentă importantă a ideologiei nord-coreene. Potrivit lui Kim Jong-Un, creșterea ideologică a PMC este legată de antirevizionismul său, la fel ca și dezvoltarea Coreei de Nord. Regimul folosește conceptul chiar pentru a explica de ce Coreea de Nord a supraviețuit prăbușirii blocului sovietic. În consecință, o discuție concentrată asupra sensului, scopului și însemnătății antirevizionismului Coreei de Nord este de mult așteptată. Acest articol oferă o astfel de discuție. Liderii succesivi ai Coreei de Nord au subliniat fiecare aspecte diferite ale antirevizionismului, în conformitate cu circumstanțele în schimbare. Kim Ir-Sen nu a făcut concesii revizionismului. El a susținut Juche, sistemul ideologic monolitic și socialismul în stil coreean pentru a se opune revizionismului. Sub conducerea lui Kim Jong-Il, fisurile economice au apărut în edificiul antirevizionist din Coreea de Nord, deși el a promovat politica Songun (armata pe primul loc) pentru a le atenua. Aceste fisuri economice s-au extins sub conducerea lui Kim Jong-Un, deși el a promovat kimirsenism-kimjongilismul pentru a menține cu succes un curs antirevizionist.

Astăzi, Republica Populară Democrată Coreeană este ultimul bastion rămas al antirevizionismului. Prezentând aceste poziții, articolul de față susține că antirevizionismul a jucat un rol central în modelarea dezvoltării Coreei de Nord, determinând evoluția ideologiei, a sistemului socialist și a politicii sale externe. Această constatare susține literatura care evidențiază rolul dependenței de cale în înțelegerea dezvoltării Coreei de Nord (Park, 2014). Conform teoriei dependenței de cale, deciziile trecute influențează și determină deciziile prezente, în sensul că „comportamentul, acțiunile, circumstanțele și deciziile de astăzi și din viitor depind în mare măsură de cele din trecut” (Park, 2014, p. 4). Antirevizionismul a jucat un rol puternic în determinarea gamei de politici disponibile liderilor succesivi ai Coreei de Nord. Acest articol susține că Coreea de Nord a susținut antirevizionismul pentru a proteja socialismul și a construi comunismul. Un discurs opus susține că Coreea de Nord nu este o țară socialistă, ci o dictatură ereditară menită să susțină „dinastia” familiei Kim (Lim, 2012), fondată pe confucianism și pe colonialismul japonez.

Articolul de față nu neagă influența tendințelor tocmai menționate. Totuși, acest articol susține literatura care demonstrează că ele nu contrazic elementele socialiste ale Coreei de Nord, care rămân dominante (Scobell, 2005). Această literatură prezintă socialismul nord-coreean drept aplicarea creativă a interpretării lui Stalin a „socialismului într-o singură țară” (David-West, 2011b; Pateman, 2021), un sistem pe care unii observatori externi îl descriu drept stalinism (Cheong, 2000; David-West, 2007; 2011a; Lankov, 2013). Antirevizionismul Coreei de Nord își exprimă convingerea că Stalin a făcut socialismul cum trebuie. În consecință, liderii Kim s-au opus revizionismului pentru a susține socialismul stalinist, în ciuda faptului că l-au suprapus cu elemente coreene distincte. Din acest punct de vedere, merită să ne amintim că socialismul este un concept contestat cu interpretări diferite. În același mod în care unii vorbesc despre „socialism cu caracteristici chineze”, având „socialism” ca element principal și „caracteristici chineze” ca element secundar (Boer, 2021), acest articol discută despre „socialismul cu caracteristici nord-coreene”. Acesta susține că socialismul nord-coreean este cu adevărat socialism, și niciun alt „ism”.

Acest socialism a dezvoltat „caracteristici nord-coreene”, mai ales o tradiție de succesiune ereditară, confucianism și militarism. Cu toate acestea, antirevizionismul a împiedicat aceste trăsături secundare să submineze socialismul. De fapt, acest articol susține că liderii nord-coreeni au folosit succesiunea ereditară, confucianismul și militarismul anume pentru a se opune revizionismului. În cele din urmă, articolul mai susține că RPDC a fost mai antirevizionist decât orice alt stat. Acest lucru este important din trei motive. În primul rând, mulți analiști trec cu vederea principiul antirevizionist

al Coreei de Nord, înțelegând greșit țara. În al doilea rând, antirevizionismul a păstrat puritatea sistemului socialist al Coreei de Nord. Deoarece celelalte state socialiste nu au reușit să mențină același nivel de antirevizionism, fie s-au prăbușit, fie au compromis grav socialismul. Aceste evoluții contrastante indică faptul că antirevizionismul este o politică esențială pentru construirea socialismului stalinist într-o singură țară. În al treilea rând, antirevizionismul Coreei de Nord validează convingerea regimului că ideologia este forța decisivă a construcției socialiste. Ideologia este cea care determină destinul economic și politic al socialismului, și nu invers.

Pentru a dezvolta aceste argumente, articolul se bazează în primul rând pe lucrările liderilor din Coreea de Nord. Unii savanți străini le-au respins ca fiind de neîncredere, pretinzând că mai multe au fost fabricate, că au scriitori fantomă sau că au fost editate pentru a se potrivi cu linia actuală a partidului. Este important să cântărim aceste limitări potențiale față de un fapt incontestabil: liderii Kim au jucat întotdeauna rolul decisiv în determinarea politicii nord-coreene. În general, o examinare a lucrărilor lor poate oferi în continuare un ghid aproximativ al antirevizionismului Coreei de Nord. Totuși, acolo unde este cazul, acest articol completează și verifică declarațiile liderilor cu transcrieri de arhivă, surse academice străine și o analiză a politicilor Coreei de Nord. Pentru început, articolul începe prin a sublinia originile și caracteristicile antirevizionismului nord-coreean. Apoi arată cum Kim Ir-Sen, Kim Jong-Il și Kim Jong-Un s-au opus succesiv revizionismului. Examinând cronologic epocile lor respective, analiza face două lucruri: compară poziția Coreei de Nord asupra revizionismului cu cea a celorlaltor state socialiste; și îi compară pe liderii Kim unii cu alții, dezvăluind astfel abordarea distinctă a fiecărui lider față de revizionism.

Concluzia reflectă la semnificația antirevizionismului Coreei de Nord pentru trecutul, prezentul și viitorul țării.

2 Originile și caracteristicile antirevizionismului din Coreea de Nord

Antirevizionismul din Coreea de Nord are rădăcini marxiste. Conceptul a apărut după moartea comunistului revoluționar Karl Marx, când adepții săi au contestat sensul marxismului. Comuniștii au folosit termenul „revizionism” pentru a identifica principiile autoproclamate marxiste care au erodat esența revoluționară a marxismului, subminând astfel mișcarea comunistă. Drept urmare, revizionismul este un concept peiorativ în rândul comuniștilor (Kolakowski, 2005, p. 433). Deși au existat multiple interpretări ale revizionismului

marxist, stalinismul a stabilit concepția modernă dominantă. Stalinismul denotă politicile adoptate în Uniunea Sovietică și partidele afiliate acesteia în timpul guvernării lui Iosif Stalin, care a condus Partidul Comunist al Uniunii Sovietice (PCUS) din 1924 până la moartea sa în 1953. De atunci, revizionismul a descris politici autoprocimate socialiste care subminează politicile revoluționare ale stalinismului, inclusiv interpretarea proprie a „socialismului într-o singură țară”.

La fel, antirevizionismul modern presupune apărarea stalinismului („Encyclopedia of Anti-Revisionism”). Rețineți că staliști înșiși evită termenul „stalinism”, care a devenit un descriptor peiorativ pentru totalitarismul comunist. Ei susțin de obicei „marxism-leninismul”, ideologia pe care a creat-o Stalin. Cu toate acestea, termenul de stalinism rămâne util din punct de vedere analitic pentru definirea antirevizionismului, deoarece unele dintre politicile sale diferă de interpretările poststaliniste ale marxism-leninismului și ale comunismului (Cheong, 2000). Deși RPDC nu și-a descris niciodată ideologia drept stalinistă, cuvântul încapsulează antirevizionismul Coreei de Nord. Kim Ir-Sen a îmbrățișat stalinismul în timpul luptei sale pentru a elibera Coreea de colonialismul japonez. Kim a vizitat Uniunea Sovietică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, unde a învățat la prima mână fundamentele stalinismului. Ulterior, Stalin și sovieticii l-au ajutat pe Kim să preia puterea în Coreea de Nord după război, unde el a început să stabilească o „utopie stalinistă” (Lankov, 2013; Cheong, 2000, pp. 135–136; David-West, 2007; 2011a; 2011b).

Antirevizionismul Coreei de Nord definește această etichetă. În lucrările lor, liderii Kim au asociat revizionismul cu zece politici, care derivă din interpretarea lor stalinistă a comunismului:

1. Abandonul revoluției socialiste. Ideologia nord-coreeană susține că numai o revoluție poate abolii capitalismul și construi socialismul. Respinge reformismul ca strategie revizionistă care va eșua întotdeauna (Kim, 1984a, p. 149).
2. Politica de coexistență pașnică cu imperialismul. Ideologia nord-coreeană susține că masele fiecărei țări au dreptul inviolabil de a-și decide afacerile naționale. Prin urmare, este esențial să ne opunem imperialismului, care încalcă suveranitatea națională. Antiimperialismul înseamnă sprijinirea luptelor antiimperialiste globale și evitarea relațiilor pașnice și amicale cu imperialiștii. Revizioniștii resping antiimperialismul și susțin că socialismul poate coexista pașnic cu imperialismul (Kim, 1984a, p. 149).

3. Abandonarea conducerii partidului comunist. Ideologia nord-coreeană susține că revoluția socialistă și construcția comunismului pot avea succes doar sub conducerea unui partid politic devotat comunismului. Prin urmare, este esențial, atât înainte, cât și după revoluție, ca un singur partid comunist să încerce să obțină un rol de conducere în fiecare sferă a societății. Revizioniștii caută să slăbească conducerea partidului (Kim, 1984a, p. 149).
4. Respingerea dictaturii proletariatului. Ideologia nord-coreeană susține că tranziția socialistă poate progresa doar sub dictatura proletariatului, formă de putere de stat care manifestă stăpânirea clasei muncitoare și suprimarea contrarevoluționarilor. Revizioniștii caută să repudieze dictatura proletară anterioară revoluției socialiste globale (Kim, 1984a, p. 149).
5. Abandonarea luptei de clasă. Kim Ir-Sen a susținut că lupta de clasă conduce revoluția socialistă. El a insistat, de asemenea, că aceasta continuă sub socialism pentru că oamenii păstrează ideile capitaliste și pentru că există și alte clase, în afară de proletariat, cărora le lipsește punctul său de vedere revoluționar. În consecință, statul socialist trebuie să continue lupta de clasă pentru a susține punctul de vedere proletar, pentru a se opune ideologiei burgheze și pentru a proletariza întreaga societate. Revizioniștii resping, neagă sau minimizează lupta de clasă (Kim, 1986, p. 300).
6. Abandonul educației ideologice comuniste. Coreea de Nord vede ideologia ca fiind forța decisivă a revoluției socialiste și a construcției comunismului. Valorile principale sunt colectivismul și antimaterialismul. Colectivismul încurajează oamenii să-și identifice interesul individual cu binele comunității și să prioritizeze bunăstarea colectivului față de propria bunăstare. Antimaterialismul îi încurajează pe oameni să evite dorința pentru bunuri de larg consum și să lucreze în primul rând pentru o cauză morală: independența umană. Promovează stimulente ideologice în detrimentul celor materiale. Revizioniștii promovează individualismul și materialismul în detrimentul colectivismului și antimaterialismului (Kim, 1999, p. 70).
7. Abandonarea colectivizării agricole. Pentru a asimila țărănimea în socialism și pentru a promova proletarizarea acesteia, Kim Ir-Sen a condus colectivizarea agriculturii nord-coreene (Jong, 2016, p. 39). Conform ideologiei nord-coreene, opoziția față de colectivizarea agriculturii subminează socialismul și întărește revizionismul (Kim, 1984b, p. 436).

8. Abandonarea întreprinderilor de stat. Kim Ir-Sen a supravegheat tranziția către proprietatea aproape totală de stat a mijloacelor de producție din Coreea de Nord. Conform ideologiei nord-coreene, restabilirea întreprinderii private va întări revizionismul (Kim, 1995, p. 272).
9. Abandonul planificării economice. Ideologia nord-coreeană susține că producția socialistă trebuie să se dezvolte pe baza unei economii planificate (Jong, 2016, p. 1). Revizionismul se dezvoltă în măsura în care piața, mai degrabă decât statul, ghidează dezvoltarea economică.
10. Respingerea prestigiului și a supremației liderului. Ideologia nord-coreeană susține că socialismul poate apărea numai sub conducerea unui lider suprem, a cărui ideologie trebuie să pătrundă întreaga societate. Dacă oamenii se închină liderului, ei vor interioriza politicile liderului, le vor îndeplini cu fidelitate și vor cimenta sistemul socialist (Kim, 1999, pp. 164–65). Doar un revoluționar comunist cu abilități excepționale se poate califica drept lider, deoarece doar ei înșiși pot ghida cu succes construcția socialistă (Han, 2016, pp. 23–24). Cei care se opun supremației și prestigiului liderului subminează mișcarea socialistă și întăresc revizionismul (Kim, 1999, pp. 249, 426; Kim, 2014a, pp. 59–60, 106). Aceste politici constituie o înțelegere cuprinzătoare a revizionismului. Oponându-se lor, Coreea de Nord a dezvoltat o înțelegere completă a antirevizionismului. Acestea fiind spuse, antirevizionismul nu a fost niciodată omogen. Au existat diferite componente, iar Coreea de Nord este în propria sa categorie. Cele mai proeminente curente antirevizioniste au fost Partidul Comunist din China, sub conducerea lui Mao Zedong (FLP, 1958), și Partidul Muncii din Albania, sub conducerea lui Enver Hodja (Lange, 1979). Deși Mao și Hodja au avut neînțelegerile lor, ei și adepții lor contemporani au fost mai „ortodocși” în antirevizionismul lor decât Coreea de Nord, mai ales în trei privințe.

În primul rând, în timp ce antirevizioniștii ortodocși se prezintă drept marxist-leniniști („Encyclopedia of Anti-Revisionism”), Coreea de Nord și-a schimbat de-a lungul timpului prezentarea antirevizionismului. Kim Ir-Sen era ortodox. El a descris de obicei revizionismul ca fiind a cincea încălcare a marxism-leninismului (Kim, 1984a, p. 147). Kim Jong-Il (Kim, 1984a, p. 4) era semi-ortodox. La mijlocul anilor 1970, el a început să prezinte ideologia tatălui său ca fiind originală, în lucrări precum „Despre înțelegerea corectă a originalității kimirsenismului” (Kim, 1984). Făcând acest lucru, Kim Jong-Il a început să critice revizionismul cu referire neregulată la marxism-leninism.

Kim Jong-Un este neortodox. În timp ce apără originalitatea „kimirsenism-kimjongilismului”, pe lângă faptul că se opune revizionismului, lucrările sale publicate nu au menționat marxism-leninismul (Pateman, 2021, p. 353).

Cu toate acestea, schimbările în forma sa de prezentare nu au modificat antirevizionismul Coreei de Nord. În ciuda diferitelor încercări de a-și ascunde rădăcinile marxist-leniniste, regimul a susținut ideologia în teorie și practică (Stock, 2019, 2020; Pateman, 2021). PMC (2021) și-a păstrat chiar și un angajament explicit față de „marxism-leninism” în statutul său. Principalul motiv al Coreei de Nord pentru a renunța la limbajul marxism-leninismului este credința că revizionistii au denaturat ideologia după moartea lui Stalin (Pateman, 2021). Oricum, elementele constitutive ale revizionismului pot exista independent de marxism-leninism, care este o ideologie mai largă.

În al doilea rând, distinctiv antirevizionismului nord-coreean este accentul pus pe prestigiul și supremația liderului. În mod ipocrit, antirevizionistii ortodocși au criticat aceste fenomene staliniste ca fiind antisocialiste în teorie, în timp ce le promovau sau le permiteau în practică. Mao, de exemplu, a criticat „cultul personalității” al lui Stalin, chiar dacă un cult s-a dezvoltat în jurul lui Mao însuși (Leese, 2007). Coreea de Nord, în schimb, nu este ipocrită. Apărarea prestigiului și a supremației liderului este o trăsătură explicită a antirevizionismului Coreei de Nord. Pentru a consolida această politică, discursul oficial promovează valoarea indigenă confuciană adânc înrădăcinată a „pietății filiale” sau devotamentul față de părinții cuiva. Prezentându-l pe lider drept „liderul patern”, guvernul a folosit familismul confucianist pentru a se opune revizionismului (Armstrong, 2005).

Al treilea factor distinctiv al antirevizionismului nord-coreean este abordarea sa față de revizionismul străin. Antirevizionistii ortodocși au avut tendința de a se ciocni cu revizionismul străin. Mao și Hodja au rupt relațiile diplomatice cu țările socialiste pe care le-au denunțat ca fiind revizioniste, în special cu Uniunea Sovietică de după Stalin, ceea ce a dus la scindările sino-sovietice și sovieto-albaneze (Marku, 2020). Liderii Kim, în contrast, au menținut în general relații mai amiabile cu guvernele și organizațiile revizioniste (Lee, 1971). Un motiv în acest sens este dependența dintotdeauna a Coreei de Nord de țările socialiste pentru ajutor economic și comercial (Rowley, 2021). Un alt motiv este că aceasta a apreciat întotdeauna solidaritatea comunistă internațională. Chiar dacă comuniștii nu sunt de acord, Coreea de Nord nu dorește ca acest lucru să submineze unitatea și cooperarea (Kun, 1967). Din aceste motive, mulți antirevizionisti ortodocși au denunțat Coreea de Nord ca fiind revizionistă. Hodja (1979a, p. 18), de exemplu, a disprețuit „dorința sentimentală de «unitate de dragul unității»” a lui Kim Ir-Sen. Din moment ce Coreea de Nord a menținut relații diplomatice cu țările revizioniste, Hodja

(1979b, p. 516) a denunțat PMC-ul ca fiind revizionist.

De asemenea, în timpul Revoluției Culturale din China, maoiștii l-au denunțat pe Kim Ir-Sen drept „revizionist gras”, cu referire la cultul personalității și sprijinul pentru Uniunea Sovietică post-Stalin (Lee, 1977, p. 1089). Astăzi, pagina online „Encyclopedia of Anti-Revisionism” îi susține pe Mao și Hodja drept exemple de antirevizionism, dar ignoră Coreea de Nord, probabil pentru că țara nu mai menționează marxism-leninismul. În schimb, acest articol va argumenta că încercarea de a nega acreditările antirevizioniste ale Coreei de Nord este nejustificată. Deși Coreea de Nord a prezentat, subliniat și aplicat antirevizionismul în mod diferit față de susținătorii săi mai ortodocși, elementele constitutive ale concepțiilor lor respective sunt identice, ceea ce înseamnă că antirevizionismul Coreei de Nord definește conceptul în sine. Mai exact, acest articol discută despre „antirevizionismul cu caracteristici nord-coreene”. Înțelegerea de către Coreea de Nord a antirevizionismului este generalizată, dar prezentarea, accentul și aplicarea sa sunt specifice la nivel național.

3 Antirevizionismul sub Kim Ir-Sen

La fel ca mulți staliști, Kim Ir-Sen și-a instigat lupta antirevizionistă în anii 1950, când N.S. Hrușciov a devenit lider al Uniunii Sovietice după moartea lui Stalin (Rowley, 2021, p. 59). Spre deosebire de omologii săi ortodocși, Kim a numit rareori persoane, organizații sau țări atunci când a criticat public revizionismul străin. A făcut acest lucru pentru a evita antagonizarea binefăcătorilor săi și subminarea unității socialiste. Cu toate acestea, aceste considerații nu l-au împiedicat să critice revizionismul străin (Szalonta, 2005, p. 184). Kim a făcut acest lucru în prima sa contribuție majoră la ideologia nord-coreeană. În decembrie 1955, Kim a lansat Juche, noua filozofie călăuzitoare a RPDC. El a asociat Juche cu antidogmatismul și cu aplicarea creativă a marxism-leninismului. Doctrina exprima convingerea lui Kim că Republica Populară a Coreei de Nord nu ar trebui să copieze modelul socialist sovietic și că ar trebui, în schimb, să-și urmeze propria cale către comunism, în conformitate cu condițiile unice ale țării (Kim, 1982, p. 395). Juche nu a fost niciodată doar despre antidogmatism. Kim a lansat doctrina de a se opune revizionismului (FLPH, 2001a, p. 199). Până la sfârșitul anului 1955, devenise suspicios față de Hrușciov.

Kim a bănuit că Hrușciov a înmuiat antiimperialismul sovietic „promovând coexistența pașnică cu Occidentul”, și în special cu SUA (White, 1975, p. 76; Suh, 1988, p. 143; Rowley, 2021, p. 59). Această convingere l-a lăsat

pe Kim cu o dilemă. Pe de o parte, dorea să respingă această politică revizionistă: Coreea de Nord nu-și putea permite să coexiste pașnic cu imperialismul. În ceea ce îl privea pe Kim, RPDC luase naștere din lupta antiimperialistă, inclusiv din revoluția coreeană și războiul din Coreea. Dar scopul său de a elibera peninsula coreeană de imperialism nu a fost îndeplinit: Coreea de Sud se afla sub controlul imperialismului american, care amenința existența Coreei de Nord cu o forță militară agresivă la graniță. Aceste considerații au făcut inacceptabilă coexistența pașnică. Pe de altă parte, Kim nu a vrut să denunțe în mod deschis această politică revizionistă — acest lucru ar fi înfuriat sovieticii și ar fi subminat unitatea socialistă. Juche a oferit o soluție la această dilemă. Lansând-o, Kim a repudiat revizionismul sovietic sub masca fraternă a antidogmatismului, un slogan sovietic. Discursul despre Juche al lui Kim din 1955 oferă dovezi în acest sens. Deși a omis termenul de revizionism, el a remarcat că un cadru PMC, „la întoarcerea în Uniunea Sovietică, a spus că, pe măsură ce Uniunea Sovietică urma linia relaxării tensiunii internaționale, ar trebui ca și noi să renunțăm la lupta noastră împotriva imperialismului american”. Kim a respins această cerere. Ea submina „inițiativa revoluționară. Ar stinge vigilența revoluționară a poporului nostru” (Kim, 1982, p. 401).

Rememorând anul 1955 câțiva ani mai târziu, Kim a confirmat că a început lupta antirevizionistă a Coreei de Nord când a înființat Juche. Cele două s-au împletit. Kim și-a dat seama că „dacă Coreea nu reușește să stabilească orientarea Juche, revizionismul s-ar putea infiltra din exterior și ar putea aduce consecințe grave revoluției” (FLPH, 2012, p. 293). În consecință, el a lansat Juche pentru a se opune atât dogmatismului, cât și revizionismului².

„Prin urmare, în 1955, partidul nostru a stabilit politica definitivă de înființare a Juche și de atunci a îndemnat cu insistență o luptă ideologică energetică pentru a o duce până la capăt. Anul 1955 a marcat un punct de cotitură în lupta consecventă a partidului nostru împotriva dogmatismului. Tot în acel moment, de fapt, am început lupta noastră împotriva revizionismului mo-

² Reflecțiile lui Kim au fost publicate în 1984, așa că este posibil ca ele să interpreteze greșit gândurile sale din 1955. Myers (2006) apără acest punct de vedere. El neagă că discursul lui Kim despre Juche din 1955 a repudiat ideologia sovietică. Myers (2015) reiterează acest argument în cartea sa despre Juche, unde susține, de asemenea, că adevărata ideologie călăuzitoare a Coreei de Nord nu este nici Juche, nici stalinismul, nici antirevizionismul, ci etno-naționalismul. Argumentele lui Myers sunt controversate. David-West (2007) susține că abordarea sa „formalistă” subestimează rolul stalinismului (antirevizionismului) ca forță călăuzitoare (deși uneori nespusă/nescrisă) a discursului despre Juche al lui Kim. Există, de asemenea, dovezi substanțiale care arată că Juche este ideologia călăuzitoare a Coreei de Nord și nu doar o simplă uniformă (Pateman, 2021).

dern care a apărut în lagărul socialist. Lupta noastră împotriva dogmatismului a fost astfel legată de lupta împotriva revizionismului modern” (Kim, 1984c, p. 260).

Suspiciunile antisovietice ale lui Kim au fost validate în 1956, când revizionismul sovietic s-a dezvăluit în mod deschis. La cel de-al 20-lea Congres al PCUS, desfășurat în februarie, Hrușciov și-a ținut „discursul secret” denunțând conducerea și cultul personalității lui Stalin. Hrușciov a cerut revenirea la conducerea colectivă și la glorificarea partidului, mai degrabă decât a liderului său. Destalinizarea începuse oficial. În calitate de lider al comunismului global, PCUS se aștepta ca partidele sale afiliate să susțină critica lui Hrușciov. Mulți au făcut asta. În tot blocul sovietic, partidele comuniste au inaugurat campanii împotriva cultelor personalității și au destituit secretarii generali care s-au modelat după Stalin (Filtzer, 1993). Pentru Kim, însă, astfel de schimbări erau inadmisibile. Au amenințat socialismul și conducerea lui. În aprilie 1956, PMC a ținut al treilea congres. În ciuda dorințelor lui Hrușciov, Stalin nu a primit nicio critică. Kim a ignorat subiectul și „și-a păstrat propria poziție, necriticându-l niciodată public pe Stalin în timpul campaniei de destalinizare” (French, 2007, p. 54; Suh, 1988, pp. 146, 177). În conformitate cu dorințele sale, „presa nord-coreeană nu a raportat despre discursul lui Hrușciov” (Lee, 1971, p. 45). Acestea fiind spuse, nu toate cadrele PMC s-au opus revizionismului în această perioadă. O fracțiune pro-sovietică a susținut antistalinismul lui Hrușciov și s-a revoltat la Plenul Comitetului Central PMC în august 1956, cu sprijinul ambasadorului sovietic (Lee, 1971, p. 45). Fracțiunea a insistat că syndicatele ar trebui să fie independente de partid și să își rezerve dreptul la grevă. De asemenea, fracțiunea a criticat cultul personalității în curs de dezvoltare al lui Kim și a cerut conducere colectivă în lumina presupusei sale degenerări sub stalinism. Aceste cereri nu au dus nicăieri. Kim i-a denunțat pe fracționiști ca fiind revizioniști, iar susținătorii săi i-au epurat din partid (Suh, 1988, pp. 150–152). Revizionismul sovietic a reapărut în noiembrie 1957, când Moscova a găzduit o întâlnire internațională a partidelor comuniste și muncitorești, prima de la cel de-al 20-lea congres al PCUS. Întâlnirea a căutat să reafirme sprijinul pentru destalinizare.

Cele mai importante personalități comuniste au transmis rapoarte. Un omagiu adus lui Hrușciov a fost o critică a lui Stalin. Kim, care a participat la conferință, a fost unul dintre puținii lideri comuniști care nu au criticat cultul personalității lui Stalin. În discursul său, Kim nu l-a menționat pe Stalin (Lee, 1971, p. 46). El „a fost ferm în dezacord cu Hrușciov și cu «revizionistii» cu privire la problema cultului personalității” (Lee, 1971, p. 46). Diviziunea în mișcarea comunistă din anii 1960 încoace a pus în prim plan dezbaterea asupra revizionismului. Până atunci, era evident că politica de coexistență

pașnică a lui Hrușciiov a respins revoluțiile socialiste din Occident în favoarea reformismului și a drumului parlamentar către socialism. În plus, reformele sale interne de liberalizare au slăbit controlul partidului asupra economiei, ideologiei și culturii. În timpul celui de-al 22-lea Congres al PCUS din octombrie 1961, Hrușciiov (1961, p. 4) a anunțat că dictatura proletară sovietică a cedat locul unui „stat popular universal, un stat care reprezintă interesele și voința întregului popor”. Lupta de clasă din interiorul Uniunii Sovietice s-a încheiat oficial. Era o societate armonioasă compusă din clase prietene.

Congresul a confirmat, de asemenea, îndepărtarea rămășițelor lui Stalin din Mausoleul lui Lenin din Moscova, pe lângă redenumirea mai multor orașe numite după Stalin și politicieni din epoca lui Stalin (Hrușciiov, 1961, p. 625). Antirevizionismul s-a întărit în timpul și după cel de-al 22-lea Congres. Delegația albaneză a lui Hodja a denunțat public revizionismul sovietic. Hrușciiov a fost atât de indignat încât a întrerupt (p. 7) relațiile diplomatice sovietice cu Albania. China a criticat modul în care Hrușciiov a tratat Albania în timpul Congresului, iar până la sfârșitul anului 1962, Mao a întrerupt relațiile diplomatice cu Uniunea Sovietică (Marku, 2020). Kim, care a participat și el la Congres, a respins noua linie sovietică în felul său. Comitetul Central PMC a discutat despre cel de-al 22-lea Congres al PCUS la 27 noiembrie 1961. În discursul său, Kim a interzis discutarea problemei cultului personalității în cadrul partidului sau țării. După aceea, partidul a ținut prelegeri cadrelor sale în februarie și martie 1962, subliniind caracterul revizionist al celui de-al 22-lea Congres, iar în februarie presa a început să publice articole care criticau revizionismul modern (Wilson Center, 1962). La 8 martie 1962, Kim a ținut un discurs despre îmbunătățirea și consolidarea activității organizaționale și ideologice a partidului și a dedicat o secțiune temei „Despre întărirea luptei împotriva revizionismului”.

Aceasta a constituit cea mai lungă discuție a lui Kim despre revizionism de până în prezent. Kim a pregătit scena urmărind ascensiunea revizionismului după moartea lui Marx și Engels. El a lansat apoi o tiradă împotriva „unei anumite persoane” (Kim, 1984a, p. 151), adică Hrușciiov: Revizionistii moderni neagă conducerea partidului marxist-leninist și dictatura proletariatului care, împreună, constituie principiile generale ale revoluției socialiste. Ei susțin că natura agresivă a imperialismului s-a schimbat și că, prin urmare, socialismul se poate înțelege bine cu imperialismul; ei proclamă nebunește că trecerea de la capitalism la socialism poate fi realizată pașnic prin intermediul luptei parlamentare... Deoarece le este frică de revoluție și nu o doresc, revizionistii... revizuiesc teoria luptei de clasă (Kim, 1984a, pp. 149–150). Kim a acceptat dreptul țărilor străine de a urma ele însele revizionismul, dar el s-a opus încercării lor de a impune altora revizionismul. În acest sens, Kim a

pedepsit demiterea de către Hrușciiov a criticilor săi albanezi și chinezi: „Ei îi numesc pe marxist-leniniștii revoluționari care refuză să le urmeze linia revizionistă... «staliniști», respingându-i și încercând să-i izoleze de lagărul socialist. Acesta este actul cel mai absurd al revizioniştilor moderni și reprezintă un pericol grav pentru noi” (Kim, 1984a, pp. 150–151). Kim nu avea de gând să urmeze revizionismul sovietic. Vânturile revizionismului internațional au părut să se schimbe în octombrie 1964, când L.I. Brejnev l-a înlocuit pe Hrușciiov ca noul lider sovietic. Brejnev era mai puțin revizionist. El a centralizat puterea în jurul său și al partidului, a oprit reformele de liberalizare ale lui Hrușciiov și a ordonat trupelor sovietice să zdrobească Primăvara de la Praga, o încercare de a liberaliza socialismul cehoslovac în 1968. Cum a răspuns Coreea de Nord la aceste evoluții? Potrivit unui comentator, „antirevizionismul ferm care obișnuia să caracterizeze discursurile și declarațiile nord-coreene” s-a risipit (Kun, 1967, p. 48). Dovezile sugerează contrariul. În decembrie 1965, Kim i-a spus vicepremierului chinez că „noua conducere a PCUS este revizionistă” și că „poziția noastră de bază împotriva revizionismului este neschimbată” (Wilson Center, 1965).

Mai devreme, în aprilie, Kim a ținut un discurs în care a explicat mai pe îndelete Juche. Până atunci, el fie a menționat rar termenul, fie a extins sensul acestuia. Acum, însă, Kim a identificat independența politică, bizuirea pe propriile puteri economice și încrederea în forțele militare drept cele trei principii ce conduc Juche. Încă o dată, Kim a explicat că a susținut aceste principii nu numai pentru a evita dogmatismul, ci și pentru a apăra „puritatea marxism-leninismului împotriva revizionismului”. Prin adoptarea unui sistem politic, economic și de apărare independent, Coreea de Nord și-ar putea menține calea antirevizionistă. Kim a susținut că eșecul de a institui Juche ar însemna un declin spre revizionism (Kim, 1984c, pp. 258–259). Având în vedere aceste îngrijorări, în martie 1967, Kim (1985, pp. 116–121) a cerut instituirea unui „sistem ideologic monolitic” în cadrul partidului. Aceasta presupune stabilirea propriei sale ideologii drept cea a partidului (Cheong, 2000, p. 139). În promovarea unui sistem ideologic monolitic, Kim a căutat să-și cimenteze conducerea și ideologia stalinistă, protejând astfel Coreea de Nord împotriva „elementelor revizioniste care pândesc în partid” (FLPH, 2001a, p. 237). Câțiva ani mai târziu, Kim a clarificat acest obiectiv: „Lucrarea de stabilire a sistemului ideologic monolitic al partidului în rândul cadrelor nu poate fi divorțată de lupta împotriva revizionismului” (Kim, 1986, p. 141).

Ca răspuns la apelul lui Kim, partidul a convocat mai multe reuniuni la nivel înalt pentru a-și consolida sistemul ideologic monolitic și pentru a elimina revizionistii din rândurile sale. La cea de-a 15-a Întâlnire Plenară a celui de-al Patrulea Comitet Central al PMC, care a avut loc în mai 1967, Kim i-a

denunțat pe fracționiștii partidului care „au denaturat linia de clasă a PMC... și au încercat să submineze poziția sa de clasă în încercarea de a... face compromisuri cu inamicul de clasă”. Printre „crimele” acestora se numără abandonarea „tradițiilor revoluționare” ale partidului, reabilitarea „rămășițelor clasei exploatatoare răsturnate” și încurajarea „mișcărilor lor contrarevoluționare”, opoziția față de educația comunistă, „susținerea «teoriilor» economice revizioniste” și abandonarea luptei pentru o „revoluție antiimperialistă în Coreea de Sud și reunificare națională” (FLPH, 2016, pp. 105–106). Represiunea lui Kim a dat roade. „Ca urmare a unei lupte viguroase pentru stabilirea sistemului ideologic monolitic al partidului, virusul răspândit de... elementele revizioniste a fost înlăturat” (FLPH, 2001a, p. 238).

Antirevizionismul Coreei de Nord s-a intensificat după ce Mihail Gorbaciov a devenit lider sovietic în 1985. Reformele Perestroika (reconstrucție) și Glasnost (transparență) ale lui Gorbaciov au fost cele mai drastice de până atunci. Acestea au liberalizat fiecare aspect al socialismului sovietic. În proporții diferite, statele din blocul estic le-au urmat exemplul (Brown, 2007). În anii 1980, schimbări semnificative au avut loc și în China, principalul rival socialist al URSS. După moartea lui Mao în 1976, succesorul său Deng Xiaoping a instituit reforme economice majore. În cadrul politicii lui Deng de reformă și deschidere, planificarea centralizată și întreprinderile de stat au cedat treptat locul întreprinderilor private și funcționării limitate a piețelor (Boer, 2021). Evoluții similare au avut loc în Vietnam, care a inițiat reformele sale Doi Moi în 1986 pentru a stabili o „economie de piață orientată spre socialism” (Beresford și Phong, 2000).

În Coreea de Nord nu erau în curs de desfășurare schimbări de o asemenea amploare și magnitudine. Kim Ir-Sen a denunțat reformele socialiste străine în 1986, când a subliniat că „guvernul popular trebuie să se apere de ideile otrăvitoare ale capitalismului și revizionismului și să lupte cu hotărâre împotriva tuturor încercărilor de a încălca sistemul socialist” (Kim, 1995, p. 216). În același timp, Kim a făcut apel la accelerarea „victoriei depline a socialismului” în Coreea de Nord, sfidând în mod conștient revizionismul (Kim, 1995, p. 214; FLPH, 2001a, p. 292).

În ianuarie 1987, Kim a spulberat prezentarea Perestroikăi ca dezvoltare creativă a socialismului. „Sub pretextul «reformării» și «reorganizării» socialismului, revizioniștii moderni urmează calea capitalismului și abandonează principiile internaționaliste” (Kim, 1995, p. 230). În martie, observând că unele țări socialiste introduc proprietatea privată, Kim a îndemnat oficialii „să se opună cu fermitate revizionismului și... să stabilească obiceiul revoluționar de a trăi în felul nostru” (Kim, 1995, p. 271). Coreea de Nord va prospera atâta timp cât își va menține „propriul stil de socialism” (Kim, 1995,

p. 272). Astfel, PMC a avansat sloganurile „să trăim în felul nostru!”, „socialismul în stil coreean” și „socialismul în stilul nostru propriu” în anii 1980 pentru a combate revizionismul (FLPH, 1998, p. 66; FLPH, 2001a, p. 292).

Până la sfârșitul anului 1990, majoritatea recunoștea că socialismul sovietic și cel din blocul estic se prăbușiseră. Chiar și Albania căzuse. Ca răspuns la aceste schimbări, Kim a înlocuit criticile sale voalate la adresa revizionismului străin cu critici directe, în care a numit persoane, organizații și țări. Kim a identificat revizionismul drept cauza principală a prăbușirii socialismului. Kim Ir-Sen a reiterat că revizionismul a apărut în Uniunea Sovietică după moartea lui Stalin și s-a răspândit ulterior în lumea socialistă ca o boală (Kim, 1999, pp. 249–250).

Prăbușirea Uniunii Sovietice a fost un moment decisiv pentru antirevizionismul nord-coreean. Observatorii au descris prăbușirea ca fiind sfârșitul comunismului (Minogue, 1993), chiar dacă China, Cuba, Vietnam, Laos și Coreea de Nord au rămas în picioare ca state socialiste autoproclamate conduse de partide comuniste. Există o anumită justificare pentru „sfârșitul comunismului”. Cu excepția Coreei de Nord, celelalte țări socialiste supraviețuitoare au introdus politici revizioniste, în special în sfera economică. Încă din anii 1980, China (Boer, 2021), Vietnam (Beresford și Phong, 2000) și Laos (Stuart-Fox, 1989) au început tranziția de la planificarea economică centralizată la economii socialiste mixte de piață. Cuba a fost mai puțin revizionistă, deși, după prăbușirea Uniunii Sovietice, țara a trecut printr-o „perioadă specială” de dificultăți economice din cauza pierderii sprijinului economic sovietic. Aceasta a forțat Cuba să introducă reforme ale pieței libere, inclusiv turismul, dolarul american, investițiile străine, munca independentă și liberalizarea pieței agricole (Enríquez, 2003). Aceste reforme economice din statele socialiste au coincis cu schimbări politico-ideologice, inclusiv cu slăbirea antiimperialismului, a educației comuniste, a dictaturii proletariatului, a luptei de clasă și a rolului conducător al partidului. Aceste evoluții au făcut din Coreea de Nord ultimul stat antirevizionist rămas în picioare.

Declarația de la Phenian a simbolizat acest fapt. La 20 aprilie 1992, delegații a 70 de partide comuniste și antiimperialiste s-au întâlnit la Phenian pentru a sărbători cea de-a 80-a aniversare a lui Kim Ir-Sen. Acolo, ei au semnat Declarația de la Phenian, intitulată oficial „Să promovăm cauza socialismului”, care promitea să susțină unitatea lagărului socialist și să protejeze socialismul în lumina colapsului sovietic (Kim, 1999, pp. 74–75). Este importantă găzduirea de către Coreea de Nord a Declarației de la Phenian. Regimul a transmis că este forța conducătoare a antirevizionismului. Această afirmație a fost susținută de faptul că Vietnam, Laos, China și Cuba nu au semnat declarația. Statele socialiste rămase în lume au predat efectiv ștafeta antire-

vizionismului Coreei de Nord, care nu a făcut nicio concesie revizionismului sub conducerea lui Kim Ir-Sen.

4 Antirevizionismul sub Kim Jong-Il

După moartea lui Kim Ir-Sen în 1994, fiul său Kim Jong-Il a preluat conducerea, stabilind astfel o tradiție de presupusă „succesiune ereditară” (Lim, 2012). Unii au sugerat că succesiunea ereditară în Coreea de Nord a apărut ca un instrument al antirevizionismului. Creșterea revizionismului în blocul sovietic după moartea lui Stalin l-a învățat pe Kim Ir-Sen semnificația succesiunii la conducere (Lee, 1982, p. 435). Dacă un revizionist precum Hrușciov devenea lider, atunci acesta putea anula politicile socialiste revoluționare ale predecesorilor săi și chiar distruge socialismul (Kim, 1999, p. 98). Ținând cont de această lecție, Kim Ir-Sen și-a promovat fiul drept succesor, cu convingerea că acesta îi va fi loial și va evita revizionismul. Kim Ir-Sen l-a educat pe Kim Jong-Il cu privire la principiile fundamentale ale stalinismului și, prin urmare, primul l-a considerat pe al doilea ca fiind singurul calificat pentru a menține aceste principii fundamentale (Lee, 1982, p. 435). Ideologia nord-coreeană a susținut această perspectivă prin evidențierea credințelor antirevizioniste ale lui Kim Jong-Il. Biografiile oficiale ale lui Kim conțin secțiuni dedicate luptei sale antirevizioniste, care datează din anii 1960 (FLPH, 2001b, pp. 31–33; FLPH, 2005, pp. 140–143). Acestea susțin că „viziunea lui Kim asupra lumii, bazată pe Juche, a prins rădăcini ca o credință revoluționară prin lupta de respingere a arbitrarității revizionistilor” (FLPH, 2005, p. 50).

Acest lucru nu înseamnă că Kim Jong-Il nu a făcut nicio schimbare de politică. La preluarea mandatului, Coreea de Nord a trecut printr-o perioadă de criză. Moartea lui Kim Ir-Sen, pierderea ajutorului economic sovietic, proasta gestionare economică și recolta slabă au precipitat un colaps economic și o foamete mortală cunoscută sub numele de „Marșul greu”, asemănătoare cu „Perioada specială” din Cuba. În încercarea de a stabili socialismul, în special sistemul său economic, Kim Jong-Il a introdus mai multe reforme (Haggard și Noland, 2007). Una dintre acestea a fost Songun, sau politica militară pe primul loc. Songun a acordat Armatei Populare Coreene (APC) o poziție mai prominentă. Armata a intervenit pentru a menține funcțiile economice și administrative esențiale, inclusiv lucrările agricole și de construcții. De asemenea, statul și economia au prioritizat nevoile APC mai presus de orice altceva, inclusiv clasa muncitoare (Kim, 2014, pp. 334–335).

Mai mulți comentatori au descris Songun ca fiind o politică revizionistă, pe baza faptului că înlocuia conducerea partidului cu conducerea militară,

dictatura proletară cu dictatura militară și lupta de clasă cu lupta militară (Kim, 2006, p. 70). Aceste afirmații ignoră mai multe aspecte care arată contrariul, pe care Kim le-a subliniat în timpul unei discuții despre Songun în 2003. În primul rând, armata nu ar putea uzurpa niciodată PMC, un partid al clasei muncitoare. Armata este legată prin datorie să rămână „infașibil loială partidului”, ceea ce face din ea un instrument al dictaturii proletare (Kim, 2014b, p. 338). În al doilea rând, Kim a promovat Songun pentru a duce lupta de clasă. El a spus că agresiunea imperialistă a cerut ascuțirea „luptei de clasă... și a principiului clasei muncitoare” în toate sferele (Kim, 2014b, p. 342). Songun a facilitat acest obiectiv:

„Partidul nostru a susținut steagul Songun în confruntarea acerbă cu imperialismul. Pușca noastră este pușca de clasă, pușca revoluției și este cea mai puternică armă pentru lupta de clasă antiimperialistă. Spiritul de soldat revoluționar al Armatei Populare este cea mai înaltă expresie a conștiinței de clasă și a spiritului revoluționar al clasei muncitoare” (Kim, 2014b, p. 342).

Kim Jong-Il a prezentat armata drept detașamentul revoluționar al clasei muncitoare. Atunci când poporul va dobândi spiritul revoluționar al soldaților, „poziția clasei socialiste” va fi „cimentată și mai mult” (Kim, 2014b, p. 342). În al treilea rând, Kim a prezentat Songun ca o politică antirevizionistă. Partidul a avansat politica militară în primul rând pentru a evita colapsul economic, a proteja socialismul și a apăra revoluția (Kim, 2014b, p. 337). Songun nu a încălcat stalinismul. Sub conducerea lui Stalin, Uniunea Sovietică a devenit un „stat militar”. Armata și-a asumat o poziție proeminentă în cadrul sistemului politic, iar producția economică a acordat prioritate nevoilor militare. Deși, sub Songun, armata a devenit și mai puternică, politica militară a fost o variantă extremă a stalinismului, nu o abatere de la acesta (Scobell, 2005, p. 251). Prin urmare, există puține motive pentru a considera Songun ca fiind o politică revizionistă. Aceasta are o logică antirevizionistă (Pateman, 2021, p. 366).

Alături de axarea pe politica militară, Kim Jong-Il a facilitat, de asemenea, reforme economice pentru a ajuta Coreea de Nord să supraviețuiască Marșului Greu. Pe lângă permiterea piețelor informale, guvernul a promovat „deschiderea externă parțială, descentralizarea planificării la nivel de întreprindere/sector și așa-numitele măsuri 1 Iulie din 2002” (Greitens și Silberstein, 2022, p. 223). Aceste măsuri au relaxat economia dirijată prin dizolvarea sistemului de raționalizare, creșterea salariilor și a prețurilor, autorizarea oficială a piețelor stradale și acordarea de stimulente întreprinderilor de stat pentru obținerea de profit (Yang, 2010). „În timp, actorii și interesele private

au devenit suficient de puternice pentru a pătrunde în întreprinderile de stat, producând o formă hibridă de relație între stat și întreprinderi, cunoscută sub numele de întreprinderi pseudo-statale” (Greitens și Silberstein, 2022, p. 212). Deși poate fi tentant să descriem aceste schimbări ca fiind revizioniste, merită să luăm în considerare faptul că acestea au fost mai mici ca scară și sferă de aplicare decât reformele economice din China, Vietnam, Cuba și Laos. Spre deosebire de celelalte state socialiste, reformele economice din Coreea de Nord „nu s-au oprit la proprietatea privată și coordonarea pieței” (Greitens și Silberstein, 2022, p. 223). Măsurile din 2002 „au fost concepute doar pentru a gestiona fără probleme economia planificată, mai degrabă, decât pentru a introduce meritele economiei de piață” (Yang, 2010, p. 73). Atunci când nu a reușit să atingă acest obiectiv, guvernul le-a retras la mijlocul anilor 2000 (Yang, 2010), consolidând în același timp Songun, o politică antirevizionistă. Totuși, pentru a clarifica, nu ar trebui să se ascundă sub preș reformele economice semnificative ale lui Kim Jong-Il, chiar dacă economia planificată central a Coreei de Nord a rămas intactă în timpul epocii sale (Fahy, 2015).

Acestea fiind spuse, antirevizionismul lui Kim Jong-Il a fost diferit de cel al lui Kim Ir-Sen în mai multe privințe. În primul rând, el a acordat mai puțină atenție revizionismului străin contemporan. Deși Kim Ir-Sen a menținut relații de prietenie cu statele revizioniste, el a denunțat în mod regulat abaterile acestora de la stalinism. În schimb, Kim Jong-Il a criticat rareori evoluțiile externe similare. O posibilă explicație pentru acest lucru este că Kim nu dorea să își îndepărteze puținii aliați socialiști rămași. După cum s-a menționat anterior, Coreea de Nord a depins întotdeauna de alte țări socialiste pentru ajutor economic și comerț. Înainte de prăbușirea Uniunii Sovietice, Coreea de Nord putea să aleagă între mulți binefăcători socialiști. Prin urmare, Coreea de Nord putea risca să se îndepărteze de unele țări fără consecințe economice negative, deoarece se putea baza întotdeauna pe altele. Colapsul sovietic a redus considerabil opțiunile Coreei de Nord în această privință. În plus, în timpul crizei sale economice de la mijlocul anilor 1990, RPDC a devenit și mai dependentă de ajutorul extern. Ca atare, este probabil ca Kim Jong-Il să fi ignorat în cea mai mare parte revizionismul străin pentru a evita antagonizarea binefăcătorilor săi.

De asemenea, Kim a minimalizat revizionismul economic intern, având probabil în vedere situația economică disperată din Coreea de Nord. Piețele private au apărut ca un mijloc de supraviețuire în timpul Marșului Greu.

În cele din urmă, Kim Jong-Il a accentuat componenta de „lider” a revizionismului mai mult decât tatăl său. El a acordat o atenție fără precedent denunțării oponenților cultului personalității și supremației liderului (Kim Jong-Il, 2014a, pp. 59–60, 66, 106–107, 114–115). Această schimbare a re-

flectat încercarea lui Kim de a-și consolida propria conducere. La preluarea mandatului, Kim avea mai puține realizări revoluționare decât tatăl său și câștigase mai puțin respect. Criza economică a pus, de asemenea, la încercare sprijinul popular pentru sistemul politic nord-coreean. Prin urmare, Kim a acordat mai multă atenție revizionismului anti-lider pentru a-și consolida propria supremație și legitimitate.

Rezumând: sub conducerea lui Kim Jong-Il, au apărut primele fisuri economice în edificiul antirevizionist al Coreei de Nord. Cu toate acestea, aceste fisuri au fost mici și nu au reprezentat prăbușirea antirevizionismului nord-coreean. În loc să fie opuse binar, revizionismul și antirevizionismul se află la capetele opuse ale unui spectru, iar cu ajutorul lui Songun, Kim Jong-Il a menținut Coreea de Nord mai aproape anume de capătul antirevizionist.

5 Antirevizionismul sub Kim Jong-Un

După moartea lui Kim Jong-Il în 2011, fiul său, Kim Jong-Un a preluat funcția. Continuând tradiția succesiunii ereditare stabilită de tatăl său, Kim Jong-Il l-a promovat pe Kim Jong-Un ca succesor al său datorită loialității acestuia din urmă (Lim, 2012), care, prin definiție, a inclus un angajament față de antirevizionism. Cu toate acestea, unii comentatori au observat că Kim Jong-Un pare să fie mai puțin entuziast în ceea ce privește promovarea contribuțiilor ideologice ale predecesorilor săi. De-a lungul timpului, lucrările publicate de Kim au susținut Juche și Songun mai rar și mai puțin detaliat (Tokola, 2020). De asemenea, spre deosebire de predecesorii săi, care făceau referire frecvent la revizionism, Kim Jong-Un l-a menționat doar de câteva ori în lucrările sale publicate, cea mai recentă fiind în 2015 (Kim, 2015, p. 7). Lucrările sale nu au mai făcut referire la acest termen în ultimii șapte ani. Indică aceste fapte „moartea ideologiei nord-coreene” (Tokola, 2020), așa cum a sugerat un comentator? Nu tocmai. O reducere a terminologiei antirevizioniste nu indică o respingere a principiilor antirevizioniste. O examinare mai atentă a declarațiilor și politicilor lui Kim Jong-Un arată că acesta a menținut o poziție antirevizionistă.

Acest fapt este evident, cel mai explicit, în decizia lui Kim de a reformula Juche și Songun ca kimirsenism-kimjongilism. Scopul său, prin inventarea acestui termen, a fost de a consolida ideile lui Kim Ir-Sen și Kim Jong-Il ca principii permanente ale construcției socialiste (Kim, 2014, p. 7). Semnificația acestui fapt este că ambii lideri s-au opus revizionismului. Făcând din obiectivul suprem al partidului modelarea întregii societăți după kimirsenism-kimjongilism, Kim Jong-Un a susținut antirevizionismul într-un mod puternic.

În esență, Kim a declarat că nu va abandona politicile staliniste ale predecesorilor săi.

Kim a prezentat, de asemenea, lupta internă antirevizionistă a partidului drept cheia longevității sale. Într-un discurs din 2014 adresat lucrătorilor ideologici ai PMC, Kim a identificat victoria lui Kim Ir-Sen asupra revizionistilor de partid în timpul Plenarei Comitetului Central din august 1956 și a celei de-a 15-a Întâlniri Plenare a celui de-al Patrulea Comitet Central al Partidului din 1967 drept repere-cheie în dezvoltarea PMC (Kim, 2014, p. 10). Referindu-se la aceste evenimente, Kim a avertizat cu privire la apariția unei „versiuni moderne a unui grup fracționalist”, o „entitate degenerată ideologic... contaminată de ideologia și cultura burgheză” (Kim, 2014, p. 6). Pentru a combate apariția viitoarelor facțiuni revizioniste, Kim a subliniat importanța „stabilirii ferme a sistemului de conducere monolitic al Partidului”. Acest lucru însemna punerea în aplicare „întocmai a instrucțiunilor președintelui [Kim Ir-Sen] și ale generalului [Kim Jong-Il]” (Kim, 2014, p. 5).

Kim are, de asemenea, un palmares remarcabil în care se opune fenomenelor „antisocialiste” într-un stil și pe un ton care amintesc de polemicile antirevizioniste ale predecesorilor săi. În 2014, el a ordonat lucrătorilor ideologici ai partidului să se opună infiltrării străine a ideilor „burgheze” (Kim, 2014, pp. 15–16). „La sfârșitul anului 2018, regimul a lansat «un război de anihilare împotriva comportamentului antisocialist», o altă campanie pentru a înăbuși aflulul de media și cultură străine” (Greitens și Silberstein, 2022, p. 224). În decembrie 2020, Coreea de Nord a adoptat legi care interzic „gândirea reacționară”, inclusiv emisiunile radio străine, conținutul video, cărțile sau orice alte materiale publicate (Jang, 2020). În aprilie 2021, Kim (2021a, p. 18) a avertizat Liga Tineretului Socialist Patriotic că „practicile antisocialiste și non-socialiste” reprezintă cea mai periculoasă amenințare la adresa țării. Era esențial să se ducă „o luptă fără compromisuri împotriva ideologiei capitaliste, a egoismului și a altor elemente ideologice reacționare care contravin socialismului și colectivismului” (Kim, 2021a, p. 10). În mai 2021, Kim i-a îndemnat pe oficialii sindicali să se opună practicilor „străine”, „antisocialiste și non-socialiste” într-o „bătălie pe viață și pe moarte pentru a apăra puritatea clasei muncitoare” a socialismului nord-coreean. Era esențial „să nu lăsăm loc în mințile [muncitorilor] pentru infiltrarea celui mai mic element non-muncitoresc” (Kim, 2021b, p. 21). În ianuarie 2022, Kim a îndemnat lucrătorii agricoli să intensifice „lupta de clasă” împotriva „fenomenelor străine”, în special „individualismul”, „egoismul”, „practicile antisocialiste și non-socialiste” (Kim, 2022, pp. 16–17, 9). De asemenea, rapoartele indică faptul că regimul își extinde lagărele de prizonieri pentru cei care manifestă tendințe antisocialiste (Hui, 2021). Acest lucru sugerează că dictatura proletară, lupta

de clasă și educația ideologică comunistă rămân însemnate în Coreea de Nord.

Precum tatăl său, Kim a făcut schimbări. Principala sa inovație a fost Byungjin, o linie economică pe care a lansat-o oficial în 2013. Byungjin urmărește să combine dezvoltarea economică și dezvoltarea armelor nucleare (Kim, 2013). Acesta a crescut numărul de zone economice speciale, precum cele ale Chinei, în care întreprinderile străine operează în afara legislației RPDC (Yeo, 2021). În industrie, Byungjin a promovat „descentralizarea semnificativă a managementului și a planificării producției în sectorul de stat... investiții private limitate în întreprinderile mici”, precum și practica de a permite întreprinderilor să păstreze o parte din profituri și de a oferi bonusuri. În agricultură, Byungjin a permis fermierilor colectivi să păstreze 60% din ceea ce cultivă pentru consumul privat sau revânzarea pe piață (Greitens și Silberstein, 2022, pp. 217–218). Guvernul a încurajat, de asemenea, un consum mai mare, iar firmele de stat și-au majorat foarte mult publicitatea (Abrahamian, 2016).

Aceste evoluții indică faptul că Coreea de Nord urmează calea sino-vietnameză către „leninismul de piață”, un sistem care combină piețele cu o reglementare puternică a partidului-stat. Cu toate acestea, Coreea de Nord mai are un drum de parcurs până la atingerea acestui obiectiv și sunt posibile schimbări de politică asemănătoare celor observate la mijlocul anilor 2000. Guvernul „nu a legalizat pe deplin managementul privat al întreprinderilor din industrie și nici nu a desființat echivalentul său al comunelor populare, iar terenurile agricole rămân în totalitate proprietatea statului” (Greitens și Silberstein, 2022, p. 218). Deși, din nou, nu ar trebui să respingem sau să minimalizăm impactul Byungjin, acesta nu a transformat încă economia planificată central a Coreei de Nord (Pateman, 2021, p. 361).

În comparație cu predecesorii săi, antirevizionismul lui Kim Jong-Un reprezintă o continuare în unele privințe și o îndepărtare în altele. Ca și tatăl său, și spre deosebire de bunicul său, Kim Jong-Un a neglijat evoluțiile revizioniste externe și revizionismul economic intern. Motivele sale pentru a face acest lucru sunt probabil aceleași ca și cele ale lui Kim Jong-Il. O altă posibilă explicație este că linia Byungjin a lui Kim Jong-Un este ea însăși vulnerabilă la acuzația de revizionism incipient. Este posibil ca Kim să nu dorească să critice revizionismul străin dacă unii ar putea descrie propriile sale politici economice în termeni similari.

În timp ce antirevizionismul lui Kim Jong-Il a pus un accent fără precedent pe lider, cel al lui Kim Jong-Un s-a concentrat în primul rând pe educația ideologică comunistă și pe lupta de clasă în cadrul socialismului. Mai exact, Kim a acordat prioritate aspectului ideologic al revizionismului. Încă o dată, această prioritizare reflectă circumstanțele. Byungjin a extins

activitatea pieței private și clasa de mijloc, care, la rândul său, a cultivat idei „antisocialiste” precum individualismul și materialismul. În acest context al schimbărilor economice și ideologice, Kim a considerat imperativ să zdrobească ideile care amenință socialismul.

Faptul că Kim Jong-Un a făcut referire la revizionism mai rar decât predecesorii săi nu indică renunțarea sa la acesta, deși poate indica deschiderea sa sporită față de reforma economică. Cu Byungjin, Kim Jong-Un a lărgit fisurile revizionismului economic nord-coreean. Totuși, aceste fisuri rămân mici și puține, dacă chiar există, în edificiul politico-ideologic care cuprinde două treimi din sistemul socialist al RPDC. În schimb, celelalte state socialiste au introdus nu numai un grad mai mare de revizionism economic, ci și un revizionism politico-ideologic substanțial. În ansamblu, kimirsenism-kimjongilismul a menținut Coreea de Nord mai aproape de extremitatea antirevizionistă a spectrului.

6 Concluzie

Coreea de Nord se vede pe sine ca „o voce unică a antirevizionismului ferm și simțibil, singura care nu a fost atinsă de nebunia de a se abate de la cea mai fermă dintre căile socialiste către reformă și «deschidere» către Occidentul capitalist” (Rowley, 2021, p. 57). Acest articol a argumentat că această opinie este în mare măsură justificată. În comparație cu celelalte state socialiste rămase, care au adoptat fiecare, în grade diferite, politici revizioniste, Coreea de Nord a rămas neclintită în cursul său comunist. Ea este ultimul bastion rămas al antirevizionismului.

Antirevizionismul din Coreea de Nord a jucat un rol esențial în determinarea evoluției ideologice a țării. Liderii Kim au promovat Juche, sistemul ideologic monolitic, socialismul în stil coreean, Songun și kimirsenism-kimjongilismul pentru a se opune pericolelor revizioniste interne și externe. Unele dintre aceste pericole au fost cauzate de politicile Coreei de Nord, cum ar fi reformele sale economice. Antirevizionismul Coreei de Nord a determinat, de asemenea, reforma sistemului socialist nord-coreean. Datorită antirevizionismului său, socialismul nord-coreean a întreprins schimbări limitate în sferele politice, economice, sociale și culturale. Acest lucru are implicații importante. Atât timp cât Coreea de Nord susține antirevizionismul, PMC va continua să domine societatea, dictatura violentă asupra dușmanilor puterii proletare va persista, lupta de clasă împotriva tendințelor capitaliste va continua, educația ideologică comunistă va rămâne omniprezentă, agricultura va rămâne colectivizată, vârfurile de comandă ale industriei vor rămâne deținute

și controlate de stat, economia va rămâne planificată centralizat, liderul partidului va rămâne suprem, iar cultul personalității liderului se va adânci. Aceste politici nu se vor schimba radical atât timp cât antirevizionismul rămâne o componentă a ideologiei nord-coreene.

Antirevizionismul Coreei de Nord a determinat, de asemenea, politica sa externă și va continua să facă acest lucru atât timp cât principiul este respectat. Asta înseamnă că Coreea de Nord va continua să sprijine luptele revoluționare antiimperialiste, să denunțe democrația capitalistă, să se opună imperialismului și să refuze coexistența pașnică cu țările imperialiste. Antirevizionismul va descuraja Coreea de Nord să își desființeze programul de arme nucleare, deoarece regimul consideră acest program drept o garanție împotriva agresiunii imperialiste. Mai general, antirevizionismul va asigura că regimul rămâne pe picior de război, deoarece ideologia neagă posibilitatea coexistenței pașnice cu imperialismul.

Cei care definesc Coreea de Nord drept o dictatură ereditară pot susține că liderii săi au menținut antirevizionismul în primul rând pentru a-și consolida propria putere, și nu pentru că cred în principiile acestuia. Indiscutabil, liderii Kim i-au învins pe mulți dintre rivalii lor denunțându-i ca fiind revizionisti. Cu toate acestea, această strategie vine cu o calificare importantă: antirevizionismul justifică doar protecția comuniștilor revoluționari. Liderii nord-coreeni au reușit să folosească antirevizionismul ca instrument de auto-conservare doar pentru că și-au demonstrat angajamentul mai larg față de comunismul revoluționar.

Va susține Coreea de Nord antirevizionismul în viitor? Analiza din urmă sugerează că da, deoarece antirevizionismul a apărut cu succes socialismul. Spre bine sau spre rău, antirevizionismul a ajutat Coreea de Nord să reziste reformelor politice, economice și ideologice care au distrus sau au destalinizat celelalte regimuri socialiste. Procesul de restaurare capitalistă în statele socialiste dispărute și supraviețuitoare a convins conducerea nord-coreeană că antirevizionismul este o politică esențială pentru protejarea socialismului stalinist într-o singură țară. Mai general, Coreea de Nord este convinsă că ideologia este forța motrice a socialismului și s-ar putea foarte bine să aibă dreptate.

Bibliografie

- Abrahamian, Andray. 2016. "Rise in Advertising as North Korea Embraces Nascent Consumerism." *The Guardian*, June 17. <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/17/risein-advertising-as->

north-korea-embraces-nascent-consumerism

- Armstrong, Charles. 2005. "Familism, Socialism and Political Religion in North Korea." *Totalitarian Movements and Political Religions* 6:3, 383–394.
- Beresford, Melanie and Dang Phong. 2000. *Economic Transition in Vietnam: Aid and Trade in the Demise of a Centrally Planned Economy*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Boer, Roland. 2021. *Socialism with Chinese Characteristics: A Guide for Foreigners*. Singapore: Springer.
- Brown, Archie. 2007. *Seven Years that Changed the World: Perestroika in Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Cheong, Seong-Chang. 2000. "Stalinism and Kimilsungism: A Comparative Analysis of Ideology and Power." *Asian Perspective* 24:1, 133–161.
- David-West, Alzo. 2007. "Marxism, Stalinism, and the Juche Speech of 1955: On the Theoretical de-Stalinization of North Korea." *The Review of Korean Studies* 10:3, 127–152.
- David-West, Alzo. 2011a. "North Korea, Fascism and Stalinism: On BR Myers' *The Cleanest Race*." *Journal of Contemporary Asia* 41:1, 146–156.
- David-West, Alzo. 2011b. "Between Confucianism and Marxism-Leninism: Juche and the Case of Chŏng Tasan." *Korean Studies* 35, 93–121.
- Encyclopaedia of Anti-Revisionism. "Anti-Revisionism and the Anti-Revisionist Movement." *Encyclopedia of Anti-Revisionism On-Line*. <https://www.marxists.org/history/erol/what.htm>
- Enríquez, Laura J. 2003. "Economic Reform and Repeasantisation in Post-1990 Cuba." *Latin American Research Review* 38:1, 202–218.
- Fahy, Sandra. 2015. *Marching Through Suffering: Loss and Survival in North Korea*. New York: Colombia University Press.
- Filtzer, Donald. 1993. *The Khrushchev Era: De-Stalinization and the Limits of Reform in the USSR 1953–64*. London: Palgrave.
- FLP. 1958. *In Refutation of Modern Revisionism*. Peking: Foreign Languages Press.

- FLPH. 1998. Kim Jong Il — Brief History. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- FLPH. 2001a. Kim Il Sung Condensed Biography. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- FLPH. 2001b. Kim Jong Il Short Biography. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- FLPH. 2005. Kim Jong Il Biography — 1. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- FLPH. 2012. History of Revolutionary Activities of Kim Il Sung. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- FLPH. 2016. Understanding Workers' Party of Korea. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- French, Paul. 2007. North Korea: The Paranoid Peninsula: A Modern History. London: Zed Books.
- Greitens, Sheena Chestnut and Benjamin Katzeff Silberstein. 2022. "Toward Market Leninism in North Korea: Assessing Kim Jong Un's First Decade." *Asian Survey* 62:2, 1–29.
- Haggard, Stephan and Marcus Noland. 2007. *Famine in North Korea: Markets, Aid and Reform*. New York: Colombia University Press.
- Han, Su Yong. 2016. *Understanding Korea 3: Politics*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Hoxha, Enver. 1979a. *Reflections on China: Extracts from a Political Diary*, vol. 1. Tirana: 8 Nëntori Publishing House.
- Hoxha, Enver. 1979b. *Reflections on China: Extracts from a Political Diary*, vol. 2. Tirana: 8 Nëntori Publishing House.
- Hui, Mun Dong. 2021. "North Korea Orders Expansion of Political Prison Camp System." *Daily NK*. February 19 2021. <https://www.dailynk.com/english/north-korea-orders-expansion-political-prison-campsystem/>
- Jang, Seulkee. 2020. "A Deep Dive into N. Korea's New 'Anti-Reactionary Thought' Law".
- Daily NK, December 15. <https://www.dailynk.com/english/deep-dive-north-korea-new-antireactionary-thought-law/>
- Jong, Hwa Sun. 2016. *Understanding Korea 5: Economy*. Pyongyang:

Foreign Languages Publishing House.

- Khrushchev, Nikita. 1961. *The Road to Communism*. Moscow: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Ilpyong. 2006. “Kim Jong Il’s Military-First Politics.” In *North Korea: The Politics of Regime Survival*, eds. Young Whan Kihl and Hong Nack Kim. New York: Routledge, 59–74.
- Kim, Il Sung. 1982. *Works*, vol. 9. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1984a. *Works*, vol. 16. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1984b. *Works*, vol. 17. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1984c. *Works*, vol. 19. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1985. *Works*, vol. 21. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1986. *Works*, vol. 25. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1995. *Works*, vol. 40. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Il Sung. 1999. *Works*, vol. 44. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Il. 1984. *On Correctly Understanding the Originality of Kimilsungism*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Il. 2014a. *Selected Works*, vol. 14. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Il. 2014b. *Selected Works*, vol. 15. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2012. *The Great Kim Il Sung is the Eternal Leader of Our Party and our People*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2013. *Concluding Speech at the March 2013 Plenary Meeting of the Central Committee of the Workers’ Party of Korea*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.

- Kim, Jong Un. 2014. *Let us Hasten Final Victory Through a Revolutionary Ideological Offensive*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2015. *The Cause of the Great Party of Comrades Kim Il Sung and Kim Jong Il is Ever-Victorious*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2021a. *Demonstrate to the Full the Might of the Socialist Patriotic Youth League on the Historic March Towards a Fresh Victory in the Revolution*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2021b. *Let Trade Unions Become the Vanguard Organisations in Opening up an Era of Fresh Upsurge in Socialist Construction*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kim, Jong Un. 2022. *Let the Union of Agricultural Workers of Korea Become the Vanguard in the Struggle for Achieving Our Style of Socialist Rural Development*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Kolakowski, Leszek. 2005. *Main Currents of Marxism: The Founders, the Golden Age, the Breakdown*. New York: W. W. Norton and Company.
- Kun, Joseph. 1967. "North Korea: Between Moscow and Peking." *The China Quarterly* 31, 4858.
- Lange, Klaus. 1979. "Albanian Marxism's Notion of Revisionism." *Studies in Soviet Thought* 20, 61–66.
- Lankov, Andrei. 2013. *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford: Oxford University Press.
- Lee, Cheong-Sik. 1971. "North Korea: Between Dogmatism and Revisionism." *Brigham Young University Studies* 12:1, 39–54.
- Lee, Cheong-Sik. 1982. "Evolution of the Korean Workers' Party and the Rise of Kim Chŏngil." *Asian Survey* 22:5, 434–448.
- Lee, Hong Hung. 1977. "Korea's Future: Peking's Perspective." *Asian Survey* 17:11, 1088–1102.
- Leese, Daniel. 2007. "The Mao Cult as Communicative Space." *Totalitarian Movements and Political Religions* 8:3–4, 623–639.
- Lim, Jae-Cheon. 2012. "North Korea's Hereditary Succession: Compa-

ring Two Key Transitions in the DPRK.” *Asian Survey* 52:3, 550–570.

- Marku, Yiber. 2020. “Communist Relations in Crisis: The End of Soviet-Albanian Relations, and the Sino-Soviet Split, 1960–1961.” *The International History Review* 42:4, 813–832.
- Minogue, Kenneth. 1993. “Ideology after the Collapse of Communism.” *Political Studies* 41:1, supplement, 4–20.
- Myers, Brian. 2006. “The Watershed That Wasn’t: Re-Evaluating Kim Il Sung’s ‘Juche Speech’ of 1955.” *Acta Koreana* 9:1, 89–115.
- Myers, Brian. 2015. *North Korea’s Juche Myth*. Busan: Sthele Press.
- Park, Yong-Soo. 2014. “Policies and Ideologies of the Kim Jong-un Regime in North Korea: Theoretical implications.” *Asian Studies Review* 38:1, 1–14.
- Pateman, Joe. 2021. “Kimilsungism-Kimjongilism and Marxism-Leninism.” *Politics, Religion & Ideology* 22:3–4, 351–371.
- Ri, Jong Hwa. 2014. *Exposition of the Principles of the Juche Idea — 5: The Building of a Thriving Socialist Country*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House.
- Rowley, Jude. 2021. “Socialist Fraternalism or Socialist Realism? State Survival Versus Ideological Goals as Motivating Factors Behind North Korean Diplomacy Toward Other Socialist States.” *North Korean Review* 17:2, 56–75.
- Scobell, Andrew. 2005. “Making Sense of North Korea: Pyongyang and Comparative Communism.” *Asian Security* 1:3, 245–266.
- Stock, Thomas. 2019. “North Korea’s Marxism-Leninism: Fraternal Criticisms and the Development of North Korean Ideology in the 1960s.” *Journal of Korean Studies* 24:1, 127–147.
- Stock, Thomas. 2020. “Beyond the Myth of Idealism: North Korea’s Marxist-Leninist Materialism and Its Place in the Global Intellectual History of the Cold War.” *Seoul Journal of Korean Studies* 33:1, 215–242.
- Stuart-Fox, Martin. 1989. “Laos in 1988: In Pursuit of New Directions.” *Asian Survey* 29:1, 81–88.
- Suh, Dae-Sook. 1988. *Kim Il-Sung: The North Korean Leader*. New York: Colombia University Press.

- Szalontai, Balazs. 2005. *Kim Il-Sung in the Khrushchev Era: Soviet-DPRK Relations and the Roots of North Korean Despotism, 1953–1964*. Stanford: Stanford University Press.
- Tokola, Mark. 2020. “Obituary: The Death of North Korean Ideology.” Keia. org, October 15. <https://keia.org/the-peninsula/obituary-the-death-of-north-korean-ideology/>
- White, Gordon. 1975. “North Korean Chu-ch’e: The Politics of National Independence.” *Australian Journal of International Affairs* 29:1, 68–82.
- WPK. 2021. “Workers Party of Korea Covenant (Revised and excerpted on January 9, 2021).” (In Japanese) *Korea World Times*, June 5. <https://www.koreaworldtimes.com/topics/news/9386/>
- Yang, Un-Chul. 2010. “Reform Without Transition: The Economic Situation in North Korea Since the July 1, 2002, Measures.” *North Korean Review* 6:1, 71–87.
- Wilson Center. 1962. “Report, Embassy of Hungary in North Korea to the Hungarian Foreign Ministry.” April 05, 1962, History and Public Policy Program Digital Archive, MOL, XIX-J1-j Korea, 13. doboz, 27/a, 0025/RT/1962. Translated for NKIDP by Balazs Szalontai. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/113487>
- Wilson Center. 1965. “Cable from the Chinese Embassy in North Korea to the Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Foreign Trade,” December 26, 1965, History and Public Policy Program Digital Archive, PRC FMA 106–01477–04, 21–25. Obtained by Shen Zhihua and translated by Jeffrey Wang and Charles Kraus. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116558>
- Yeo, Andrew. 2021. *State, Society and Markets in North Korea*. Cambridge: Cambridge University Press.

